

Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş: 06.02.2025 Accepted/Kabul: 15.03.2025 Published/Yayınlama: 29.05.2025

Çağdaş Liderlik Yaklaşımları Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi: 2003-2023

Mukadder BOYDAK ÖZAN¹, Recep AKGÜL², Şema Aydın VURAL³

Öz

Bu çalışma, 2003-2023 yılları arasında çağdaş liderlik yaklaşımları hakkındaki makaleleri bibliyometrik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Betimsel bibliyometri analizi, yıllar, ülkeler, üniversiteler ve yazarlar bazında makale dağılımlarını inceleyerek genel bir perspektif sunmaktadır. Değerlendirici bibliyometri, atıf analizi yoluyla ilişkileri değerlendirerek metin tabanlı haritalama, anahtar kelime analizi, yazar iş birliği ve üniversite iş birliği gibi unsurları incelemektedir. VOSviewer yazılım aracı kullanılarak Web of Science veri tabanında bulunan 700 makale analize tabi tutulmuştur. Sonuçlar, çağdaş liderlik konulu makale sayısında 2003'ten itibaren bir artış olduğunu göstermektedir. En çok yayın yapan ülkenin ABD, en çok atıf alan ülkenin ise Hollanda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üniversiteler bazında, Texas Austin University en çok yayın yapan, Twente University ise makale başına en çok atıf alan üniversite olarak öne çıkmıştır. Yazarlar arasında en çok yayın yapan Izhac Berkovic, en çok atıf alan ise Peter Sleegers olarak saptanmıştır. Çağdaş liderlik türleri çalışmalarının nicel çalışmalara yoğunlaştığı ve anahtar kelime analizi sonucunda dönüştürücü liderlik, hizmetkâr liderlik ve sosyal adalet liderliği konularına odaklanıldığı görülmüştür. Türk yazarların kendi aralarında kolektif bir iş birliği olduğu gözlemlenirken yurtdışındaki akademisyenlerle ise iş birliğinin zayıf olduğu belirlenmiştir. Üniversiteler incelendiğinde ABD'deki üniversitelerin kendi aralarında yoğun iş birliği içinde olduğu, Türk üniversitelerinin ise yurtdışındaki üniversitelerle iş birliği eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın, çağdaş liderlik araştırmaları hakkında çalışma yapacak akademisyenlere önemli bir rehberlik sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş liderlik, bibliyometrik analiz, VOSviewer, Web of Science, akademik yayınlar

1 Prof. Dr. Mukadder Boydak ÖZAN, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi, Elazığ, mboydak@firat.edu.tr, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0001-5690-6985>

2 Doktora Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, Elazığ, recepakgul21@gmail.com, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-2227-2050>

3 Doktora Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, aydinerseymaa@gmail.com, ORCID No: <https://orcid.org/0009-0006-7595-2841>

Atıf için: Boydak Özan, M., Akgül, R., & Vural, Ş.A. (2025). Çağdaş liderlik yaklaşımları çalışmalarının bibliyometrik analizi: 2003-2023. *Turkish Journal of Educational Studies*, 12(2), 141-167.

The Bibliometric Analysis of Contemporary Leadership Approaches

Studies: 2003-2023

Abstract

This study aims to bibliometrically examine articles on contemporary leadership approaches from 2003 to 2023. Descriptive bibliometric analysis provides an overview by examining article distributions across years, countries, universities, and authors. Evaluative bibliometrics, through citation analysis, explores relationships using text-based mapping, keyword analysis, author collaboration, and university collaboration. Using the VOSviewer software tool, 700 articles from the Web of Science database were subjected to analysis. Results indicate an increase in the number of articles on contemporary leadership since 2003, with the United States being the most prolific country in terms of publications and the Netherlands receiving the highest citations. Texas Austin University stands out for the most publications, while Twente University leads in citations and citations per article. Izhac Berkovic is identified as the most prolific author, with Peter Slegers receiving the highest citations. The study reveals a quantitative focus in contemporary leadership research and a thematic emphasis on transformative leadership, servant leadership, and social justice leadership through keyword analysis. While Turkish authors collaborate among themselves, collaboration with foreign scholars appears to be limited. Among universities, intense collaboration is observed within U.S. institutions, while Turkish universities show a lack of collaboration with foreign counterparts. This study is expected to serve as a valuable guide for academics conducting research on contemporary leadership.

Keywords: Contemporary leadership, bibliometric analysis, VOSviewer, Web of Science, academic publications

1. GİRİŞ

Liderlik, son zamanlarda farklı alanlardaki araştırmacıların yoğun olarak çalıştığı konulardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim yönetiminin vurguladığı amaçlara ulaşılabilmesi eğitim lideri ile mümkündür çünkü okul gelişiminin önemli unsurlarından olan eğitim liderliği, öğretmenlerin iş doyumunu ve motivasyonunu etkileyerek öğrenci öğrenmesinin gerçekleşmesi için kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim lideri aynı zamanda öğrenci başarısını da doğrudan etkilemektedir (Southworth, 2003; Taşçı, 2022). Bununla birlikte etkili okul liderliği, öğretmen performansına da olumlu bir şekilde yansımaktadır (Akçekoce ve Bilgin, 2016). Liderlik ile ilgili yapılan birçok çalışma bulunmasından dolayı liderliğin standart bir tanımı bulunmamaktadır. Yetim (1996) liderliği, belirlenen hedefleri şevk ve heyecanla gerçekleştirebilmek için başkalarını ikna etme süreci olarak tanımlamakta iken Bass (1990) bir grup süreci, kişilik meselesi, ikna etme, güç ilişkileri, örgütsel amaca ulaşma amacı aracı, örgütsel yapının kurulması veya tüm bu sayılanların bileşimi olarak tanımlamıştır. Zaleznik (1977) ise liderliği, izleyenlerin düşüncelerini etkilemek ve dikkatlerini çekmek için güç kullanma süreci olarak tanımlamıştır.

Liderlikle ilgili tarihsel süreç bağlamında birçok yaklaşım ortaya atılmıştır. Jiang (2014) yaptığı çalışmada liderlik yaklaşımlarını geleneksel ve çağdaş liderlik yaklaşımları olarak iki grupta ele almıştır. Geleneksel liderlik yaklaşımları ile ilgili çalışmalar 1900-1970'li yıllar arasını kapsamaktadır. Geleneksel liderlik yaklaşımları; özellikler yaklaşımı, durumsallık yaklaşımı ve davranışsal yaklaşımlar olarak sınıflandırılabilir. Çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili yapılan çalışmalar ise 1970'den günümüze kadar olan yılları kapsamaktadır (İnan ve Serinkan, 2020). Geleneksel liderlik yaklaşımları çağın gerektirdiği değişmelere ayak uydurmada zorluklarla karşılaşabilir çünkü ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyinin ve refah seviyesinin artması, okulların çağdaş bir anlayışla örgütlenmeleri ve yönetilmelerini gerektirmektedir (Yalçınkaya, 2002). Çağdaş liderlik yaklaşımları ise örgütlerin başarılarını devam ettirebilmeleri ve diğer örgütlerle rekabet edebilecek düzeye ulaşması için kritik bir role sahip olmakla birlikte liderlik süreçleri ile çevresel faktörlerini de dikkate almaktadır. Aynı zamanda insan temelli bir yaklaşıma odaklanmaktadır (Balcı ve Kalfa, 2024; Kılınç, 2023, Kırıl ve Ulutaş, 2023). Çağdaş liderlik yaklaşımını benimseyen liderler; geleneksel liderlik yaklaşımlarının ötesine geçerek vizyon, yenilik ve örgütsel uyum gibi unsurlara odaklanan, yenilikçiliği teşvik etmek adına teknoloji temelli karar alma süreçlerini benimseyen, reform süreçlerinde kritik rol oynayan, çalışanların verimliliğini artıran liderlerdir (İşler ve Seçkin, 2023, Morgül ve Ataç, 2024). Bu bağlamda çağdaş liderlik yaklaşımlarını benimseyen liderlerin, eğitim örgütlerinin karmaşık ve hızla değişen dünya düzenine ayak uydurmaları noktasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan çağdaş liderlik türlerini; etik liderlik, vizyoner liderlik, dönüştürücü liderlik, hizmetkâr liderlik, ruhsal liderlik, kuantum liderlik, sosyal adalet liderliği, otantik liderlik, paylaşılan liderlik ve duygusal zekâ liderliği oluşturmaktadır. Aşağıda bu liderlik türlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Etik Liderlik: Kişisel eylemler ve kişiler arası ilişkiler aracılığı ile normatif olarak uygun davranışların gösterilmesi ve bu davranışların izleyenlere iki yönlü iletişim, pekiştirme ve karar verme yoluyla tanıtılmasıdır (Treviño vd., 2000). Etik lider ise her bir çalışanı, örgütün hedeflerine ulaştırmak için örgütün sorumlu bir üyesi olarak hissettiren ve cansız yapıları dahi harekete geçirebilme gücüne sahip olan kişidir (AlKhudari vd., 2022). Etik lider, aynı zamanda ahlak kurallarını etkili bir şekilde kullanmak ve yerine getirmekle yükümlüdür. Eğitim yöneticileri de kararlarını alırken ve eylemlerini gerçekleştirirken etik ilkelere öncelik vermelidir (Erdem, 2015; Yıldırım, 2010). Günümüzde etik liderlik, yalnızca kişisel ahlaki değerlerle sınırlı olmayıp örgüt kültürünü biçimlendiren ve çalışan bağlılığını artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Yapılan araştırmalar; etik liderlerin bulunduğu okullarda, öğretmenlerin örgütsel adalet algılarının daha yüksek olduğunu ve iş tatminlerinin arttığını göstermektedir (Resick vd., 2013). Ayrıca etik liderlik anlayışının öğrenciler üzerindeki etkileri de yok sayılamaz bir gerçeklik barındırmaktadır. Eğitim liderlerinin etik ilkelere bağlı tutum

sergilemesi, öğrencinin motivasyonuna ve akademik başarısına olumlu katkıda bulunmaktadır (Kuenzi vd., 2020).

Vizyoner Liderlik: İnsanları kitle halinde etkileyebilecek ve eyleme geçirecek vizyonu oluşturabilme ve iletebilme kabiliyetidir. Vizyoner lider, olayları diğer insanlardan daha farklı anlama yeteneğine sahip kişilerdir. Sadece rutin işleri icra etmekle kalmaz aynı zamanda geleceğe dair büyük hedefleri gerçeğe dönüştürmek için çalışırlar. Ayrıca başkalarını motive etme konusunda da oldukça başarılı bir özelliğe sahiptirler (Karasel vd., 2023). Belirli amaçları olan ve bu amaçlara ulaşılması için çalışan örgütlerden biri olan eğitim kurumları için de vizyoner liderlik önemli bir yer tutmaktadır çünkü ortak bir vizyon geliştiren eğitim yöneticisi, öğretmenleri daha çok motive eder ve daha iyi hissettirirler (Çelik, 1997; Doğan, 2020; Snyder, 1999). Bu liderler, öğretmenleri ve öğrencileri bu ortak vizyon doğrultusunda motive etmelerinin yanı sıra yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımları teşvik etmek, okul kültürünü geliştirmek ve eğitimde kaliteyi artırmak için var gücüyle çalışmaktadırlar.

Dönüşümcü Liderlik: Takipçilerine daha yüksek düzeyde performans ortaya koymaları ve kişisel gelişim elde etmeleri için ilham veren ve onları motive eden bir liderlik yaklaşımını ifade etmektedir. Bu tarz liderler; ekip üyeleri arasında güçlü ilişkiler inşa eder, iş birliğini teşvik eder ve yenilikçi düşünmeyi destekler. Eğitimdeki belirsizliklerin önüne geçebilmek için sadece teknolojik değişiklikler yeterli değildir; aynı zamanda bu değişimlere adapte olacak bir eğitim yapısının da planlanması gerekmektedir (Çelik, 1998). Bu bağlamda, dönüşümcü liderler eğitimdeki yapısal değişikliklere yön vererek yalnızca öğretim yöntemlerini değil, öğretmenlerin rollerini ve etkileşimlerini de beraberinde dönüştürür. Eğitimdeki bu dönüşüm sürecinde liderlerin, güçlü bir vizyona sahip olmaları çok önemli bir yere sahiptir çünkü bu vizyon öğretmenlerin profesyonel gelişimlerini desteklemekte, yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmekte ve eğitim sürecinin daha verimli olmasını sağlamaktadır. Bu sebeple, dönüşümcü liderlik, eğitimdeki etkili değişim ve gelişim için hayati bir rol oynamaktadır (Alessa, 2021; Bass ve Riggio, 2006).

Hizmetkâr Liderlik: Greenlaf (1970) tarafından ortaya atılan bu kavram, takipçilerle empati kuran ve onların ihtiyaçlarının farkında olan ve bu ihtiyaçları karşılamak için ekstra çaba gösteren bir yaklaşıma dayanmaktadır (Greenleaf, 1977). Hizmetkar lider ise güçlerini takipçileri üzerinde hakimiyet kurmak için kullanan değil aksine gücünü onlarla paylaşan ve sorumluluk yükleyen kişidir. (Northouse, 2013). Hizmetkâr liderliğin en önemli özelliklerinden biri de adalet ve etiğe dayalı bir yönetim anlayışını benimsemesidir. Bu liderler, ekip üyeleri arasında adaletin sağlanması ve etik ilkelerin uygulanması ve korunması için büyük çaba göstermektedirler. Bu durum, çalışanların örgüte olan güvenini artırarak onların örgütsel bağlılıklarının güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Eğitim yönetiminde hizmetkar liderler, öğretmenlerle ve öğrencilerle empati kurabilen, onların ihtiyaçlarını karşılayabilen, gelişimlerini destekleyen ve onları karşılıksız seven kişiler olarak bilinmektedir Eğitim

yuvalarında hizmetkâr liderliği benimseyen bir liderin varlığı, okul kültüründe güven ve dayanışmayı artırarak olumlu bir çalışma ortamının oluşmasına önemli katkıda bulunmaktadır (Balayvd., 2014; Sarı vd., 2024).

Ruhsal Liderlik: Örgüt üyelerine belirli bir hedef kapsamında çalışma duygusu yükleyen, üyeler arasında bir anlam ve bağlılık duygusu meydana getiren ve örgütsel ruhsallık ile işe verimliliğini artırmayı amaçlayan bir liderlik türüdür (Sanders vd., 2004). Ruhsal lider ise izleyenlerin güvenini kazanan, içsel motivasyonunu artıran ve örgütsel bağlılığı sağlayan kişidir (Baloğlu ve Karadağ, 2009). Ruhsal liderlik özelliğine sahip okul yöneticileri, öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık düzeyini artırmakta ve okul iklimini olumlu yönde geliştirmektedir (Çimen, 2016; Yıldız, 2021). Ayrıca çalışanların duygusal ve manevi ihtiyaçlarına yanıt vererek onlara ilham vermekte ve işlerini anlamlı kılmalarına yardımcı olmaktadır. Bu liderlik yaklaşımına sahip olmak, öğretmenlerin motivasyonunu artırma ve psikolojik açıdan iyi hissetmelerini destekleyerek öğrencilerin akademik başarılarına da dolaylı olarak olumlu katkıda bulunmaktadır (Özgan ve Bozbayındır, 2013).

Kuantum Liderlik: Belirsizlik durumlarını örgüt yapısında anlamış, kabul etmiş ve planlarını da buna göre yapan bir liderlik yaklaşımıdır. Kuantum lider; belirsizliği ortaya çıkaran, belirsizliği kurcalayan, değişime uyum sağlayan, takım üyeleri ile sürekli etkileşim ve iletişim halinde olan ve yaratıcı potansiyeli ortaya çıkaran liderdir (Kosa, 2020). Eğitim sistemi yapısı gereği karmaşıktır ve değişime açıktır. Bundan dolayı okul ortamlarında kuantum liderlere ihtiyaç duyulmaktadır (Çimen, 2016; Çetin ve Gürkan, 2021). Okul yöneticilerinin kuantum liderlik tarzını benimsemesi; öğretmenlerin iş birliği halinde çalışmalarına, bilgi paylaşımını artırmalarına ve yenilikçi uygulamalar geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca kuantum liderlik anlayışı öğretmenlerin karar alma süreçlerine katılımını sağlayarak onların sorumluluk alma ve liderlik becerilerini geliştirmelerini de desteklemektedir (Yücebalkan, 2020).

Sosyal Adalet Liderliği: Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak amacıyla dezavantajlı öğrencilerin eğitim olanaklarına erişimlerini sağlayan ve bu öğrencilerin akademik başarılarını destekleyen eleştirel bir liderlik yaklaşımıdır (Theoharis, 2007). Eğitim örgütlerinde sosyal adalet liderliği, sadece dezavantajlı öğrencilere yönelik olmayıp öğretmenler, veliler ve diğer paydaşlarla iş birliği kurarak etkili bir okul kültürü meydana getirmeyi de içermektedir. Sosyal adalet liderliğini benimseyen bir okul yöneticisi ise, öğretmenlerin ve öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlar geliştirmesini sağlayan ve okul başarılarına katkı sağlayan lider olarak öne çıkmaktadır (Özdemir, 2017). Bu liderlik türü, eğitimde fırsat eşitliği ve kapsayıcılığı temel ilke edindiğinden dolayı okul yöneticilerinin sahip olduğu liderlik tarzların sorgulamalarını ve eğitime ulaşmada yaşanan engelleri yok etmeye yönelik politikalar geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır (Gorski ve Pothini, 2018).

Otantik Liderlik: Liderin kendi öz değerlerini, kişisel bütünlüğünü ve etik ilkelerini muhafaza ederek üyelerine liderlik etmesini ifade eden bir liderlik tarzıdır (Avolio ve Gardner, 2005). Otantik liderler, kendilerini tanıyan, içsel motivasyonu yüksek, şeffaf ve etik davranışlar içerisinde bulunan liderler olarak bilinmektedir. Otantik liderler örgüt içerisinde pozitif bir çalışma ortamı meydana getirerek çalışanların iş tatmininin ve örgütsel bağlılığının artmasına katkıda bulunmaktadır (Luthans ve Avolio, 2003). Bu liderlik yaklaşımı özellikle eğitim yönetiminde de önemli bir role sahiptir. Eğitim yöneticilerinin otantik liderlik tarzını benimseyerek hareket etmeleri, öğretmen ve öğrencilerin güven duygusunu artırmakta ve okula bağlılıklarının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu durum etkili bir okul kültürünün oluşmasını da beraberinde getirmektedir. Ayrıca otantik liderler, okul ortamında açık iletişim kurarak paydaşların kendilerini ifade etmelerini teşvik etmektedirler (Walumbwa vd., 2008).

Paylaşılan Liderlik: liderlik sorumluluklarının sadece bir kişi tarafından sahiplenilmesi yerine üyeler arasında dağıtılarak yerine getirilmesini savunan bir çağdaş liderlik yaklaşımıdır (Pearce ve Conger, 2003). Bu liderlik anlayışı, kişilerin yeteneklerini ve uzmanlıklarını daha etkili ve verimli bir biçimde kullanmalarını teşvik etmektedir. Paylaşılan liderlik tarzında, karar alma süreçleri tek bir lider yerine ekip üyeleri tarafından toplu bir biçimde değerlendirilmektedir. Özellikle eğitim kurumlarında paylaşılan liderlik anlayışının benimsenmesi, öğretmenlerin karar alma süreçlerine aktif bir biçimde katılımını teşvik ederek okul yönetiminin daha demokratik hale getirilmesine önemli katkılar sunmaktadır. Bu yaklaşım vasıtasıyla, öğretmenler yalnızca ders anlatan kişiler olmaktan çıkıp okul politikalarının belirlenmesinde etkin rol oynayan önemli aktörler hâline gelmektedir. Bunun sonucu olarak öğretmenler arasında iş birliği artmaktadır (Spillane, 2005).

Duygusal Zekâ Liderliği: liderin kendi duygularını ve başkalarının duygularını anlama, idare etme ve bu yönde etkili iletişim kurma yeteneğine dayalı bir çağdaş liderlik yaklaşımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu liderlik anlayışı, duygusal zekâyı oluşturan unsurları liderlik süreçlerine dâhil ederek liderin takipçileriyle daha güçlü ve etkili ilişki içerisinde olmasına destek vermektedir. Duygusal zekâsı yüksek liderler, çalışanlarıyla empati kurarak onların motivasyonlarını artırmakta ve verimli çalışmalarına katkı sağlamaktadırlar (Goleman, 1998). Eğitim kurumlarında duygusal zekâ liderliği, öğretmenlerin motivasyonunu artırarak iş doyumlarını yükselten bir etkiye sahiptir. Empati, öz-farkındalık, öz yönetim, sosyal farkındalık ve ilişki yönetimi gibi duygusal zekâ unsurları, eğitim yöneticisinin öğretmenlerini daha iyi anlamasına ve onlara uygun liderlik yaklaşımları geliştirmesine destek olmaktadır (Boyatzis vd., 2000).

Eğitim alanındaki çağdaş liderlik çalışmalarının bibliyometrik analizi, eğitimdeki değişim süreçlerini anlamak ve bu süreçlere yönelik stratejileri belirlemek amacıyla eğitim yöneticilerine geniş bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda bibliyometrik analiz ile eğitim alanındaki çağdaş liderlik yaklaşımları çalışmalarının ortaya çıkarılması ve bütüncül bir görünüm oluşturulması

hedeflenmektedir. Belirlenen amaç doğrultusunda Betimsel(tanımlayıcı) ve değerlendirci(durumsal) bibliyometri analizi yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel bibliyometri analizi; yıllar, ülkeler, üniversiteler ve yazarlar bazında makale dağılımlarını inceleyerek genel bir perspektif sunmakta iken değerlendirici bibliyometri analizi; atıf analizi yoluyla ilişkileri değerlendirerek metin tabanlı haritalama, anahtar kelime analizi, yazar iş birliği ve üniversite iş birliği gibi unsurları incelemektedir (Güler ve Keskin, 2020; Yılmaz, 2019). Betimsel bibliyometri analizi kullanılarak yapılan bu çalışmada elde edilen bulguların; araştırmacılara, eğitim yöneticilerine ve eğitim politikası geliştiricilerine alandaki güncel gelişmeleri takip etme ve stratejik kararlar alma konusunda kılavuzluk etmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın aynı zamanda araştırmacılara ve eğitim yöneticilerine çağdaş liderlik yaklaşımları alanındaki boşlukları belirleme ve daha fazla çalışma için temel oluşturma konusunda rehberlik edeceği düşünülmektedir. Çalışmanın amacı doğrultusunda betimsel bibliyometri analizi(makalelerin; yıllara, ülkelere, üniversitelere, yazarlara göre dağılımları) ve değerlendirici bibliyometri analizi(metin verisine dayalı haritalama, anahtar kelime analizi, yazarlar arası iş birliği, üniversiteler arası iş birliği ve ortak atıf analizi) yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, veri toplama sürecine ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Günümüz eğitim sistemlerindeki liderlik kavramı, farklı bakış açılarıyla ele alınmakta ve bu bağlamda çağdaş liderlik yaklaşımları önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Araştırmada, eğitimde çağdaş liderlik eğilimlerinin belirlenmesi için 2003-2023 yılları arasında çağdaş liderlik yaklaşımlarından “Etik Liderlik”, “Vizyoner Liderlik”, “Dönüşümcü Liderlik”, “Hizmetkâr Liderlik”, “Ruhsal Liderlik”, “Kuantum Liderlik”, “Sosyal Adalet Liderliği”, “Otantik Liderlik”, “Paylaşılan Liderlik”, “Duygusal Zekâ Liderliği” hakkında yapılan bilimsel yayınlar bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bibliyometrik analiz, bilgide ortaya çıkan entelektüel yapının görsel bir temsiliyi ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır (White ve McCain, 1998; Zupic ve Čater, 2015). Bornmann ve Mutz’a (2015) göre bibliyometrik analiz; belirli bir çalışma alanının etkisini ve önemini değerlendirmek için yayın sayısı, alıntı sayısı, yazar sayısı gibi nicel ölçümleri kullanan bir literatür analiz yöntemidir. Bibliyometrik analiz geçmişte yapılan araştırmaları bilmenin ve ilerlemeri takip etmenin yanı sıra gelecekteki araştırmaların eğilimlerini yönlendirme imkânı da sunması açısından önemli bir yere sahiptir (Albort-Morant vd., 2017). Bu bağlamda bibliyometrik analiz yöntemi en çok tercih edilen yöntemlerden biridir (Bar-Llan, 2008).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2003-2023 yılları arasında ‘Çağdaş Liderlik Yaklaşımları’ konusuna yönelik olarak Web of Science veri tabanında gerçekleştirilen tarama sonucunda elde edilen makaleler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu amaç kapsamında eğitim alanında çağdaş liderlik yaklaşımına ait yayımlanan belgeler Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılarak incelenmiştir. WoS; sosyal bilimler alanındaki bilimsel literatür veri tabanları arasında öncü bir konuma ve uluslararası konferanslar, sempozyumlar, seminerler, çalıştaylar ve kongrelerin belgelerini kapsayan geniş bir içeriğe sahiptir (Martinez vd., 2015). Bibexcel, CiteSpace, CopalRed, IN-SPIRE, CReXplorer, Network Workbench Tool, Science of Science Tool, VantagePoint, SciMA vb. gibi alternatif yazılımlar benzer analizler sunmasına rağmen, bu çalışmada özellikle betimsel ve değerlendirici bibliyometri analizlerinde gelişmiş özelliklere sahip olması nedeniyle WoS tercih edilmiştir. Ayrıca WoS'un yüksek atıf kalitesine sahip indekslenmiş makalelere sahip olması ve bibliyometrik analizlerde yaygın olarak kullanılmasından dolayı SCOPUS, ERIC veya Google Scholar gibi diğer veri tabanlarının kapsam dışı bırakılmasına neden olmuştur (Dereli, 2024). “Countries/Regions” alanı Turkey, “Documet Types” alanı articles olarak, “Web of Science Categories” alanı Education Educational Research ve yıl ise 2003-2023 olarak sınırlandırılmıştır. WoS veri tabanı, bir Türk yazar ile birlikte diğer ülkelerden yazarların olduğu çalışmaları Türkiye odaklı göstermektedir (Kaya ve Küçükçene, 2023). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses" (PRISMA) yönergeleri takip edilerek çağdaş liderlik yaklaşımı ile ilgili olmayan çalışmaların kontrolü sağlanmıştır. PRISMA, bibliyometrik analiz çalışmalarında istenilen kaynaklara ulaşılması için izlenmesi gereken yolları içermektedir (Liberati vd., 2009). Çalışmaların özet kısmı incelenerek çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgi olmayan çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Bu bağlamda PRISMA yöntemi ile eğitimde çağdaş liderlik yaklaşımları ile alakalı kayıtlı 13.822 çalışmaya ulaşılmış, sınırlandırmalar neticesinde sayı 1208'e düşmüştür. Uygunluk esasına göre kapsam dışı kalan 508 makale de çıkartıldığında çalışmada analiz için 700 makale kullanılmıştır.

Verilerin İşlenmesi ve Analizi

Analizi yapılacak veriler, VosWiver yazılımında kullanılmak üzere exportbutonuna tıklanarak “.txt” ve “.xlsx” formatlarında dışa aktarılmıştır. Bibliyometrik analiz için hazır hale getirilen veriler VOSviewer programı ile analiz edilmiştir. VOSviewer programı aracılığı ile çağdaş liderlik yaklaşımı

ile alakalı yayınlanmış makaleler; yıllara göre, ülkelere göre, üniversitelere göre, yazar ve atıf sayılarına göre tasnif edilmiş ve anahtar kelime analizleri yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde betimsel bibliyometri (makalelerin; yıllara, ülkelere, üniversitelere, yazarlara göre dağılımları) ve değerlendirici bibliyometriye (metin verisine dayalı haritalama, anahtar kelime analizi, yazarlar arası iş birliği, üniversiteler arası iş birliği ve ortak atıf analizi) ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Betimsel Bibliyometri Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Çalışmada kullanılan makalelerin; yıllara, ülkelere, üniversitelere, yazarlara göre dağılımları ve bunlara ilişkin bulgular yer almaktadır.

Makalelerin Yıllara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Web of Science veri tabanı aracılığı ile elde edilen verilerin analizi sonucunda makalelerin yayınlandığı yıllara ilişkin bulgular Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1

Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde 2003 yılında çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili üç makalenin yayımlandığı gözlenmiştir. Bu durum, çağdaş liderlik yaklaşımlarının henüz akademik ilgi görmeye yeni başladığını ve alan ile ilgili araştırma hacminin düşük olduğunu göstermektedir. 2003-2009 yılları arasında çalışmaların artmaya başladığı, 2010 yılında ise hızlı bir yükselişin olduğu görülmektedir. Bu artış, çağdaş liderlik yaklaşımları çalışmalarına duyulan ilginin arttığını ve alandaki teorik çerçevenin genişlemeye başladığını göstermektedir. 2011 yılındaki düşüşten 2013’e kadar yayınların sürekli arttığı ve 2015’e kadar yayın sayısında dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Bu dönem, alan ile ilgili çalışmaların olgunlaşmaya başladığı bir zaman aralığı olarak değerlendirilebilir. 2015-2017 yılları

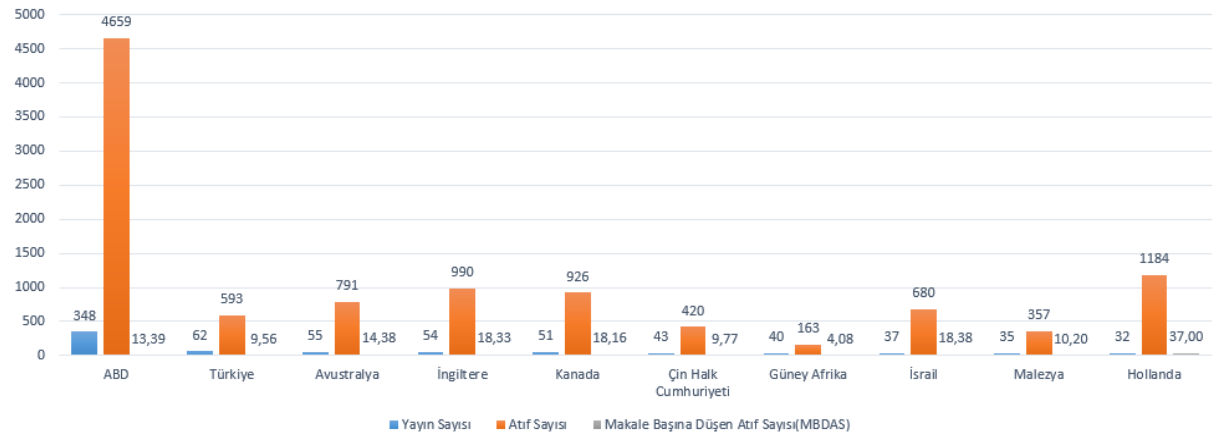
arasında yayınların artış eğiliminin devam ettiği, 2018-2019 yılları arasında yayınların bir düşüş dönemine girdiği ve sonrasında ise 2022 yılına kadar yayınlarda sürekli bir artışın yaşandığı gözlemlenmiştir. 2023 yılında ise yayınlarda bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Yaşanan düşüşün akademik araştırmalardaki değişimlerden kaynaklandığı söylenebilir. Genel olarak 2003'ten 2023'e kadar çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili çalışmaların ve yayınların arttığı görülmektedir. Ayrıca bu yıllar arasında en çok makalenin 2022 yılında yayınlandığı gözlemlenmiştir.

Makalelerin Yayımlandığı Ülkelere İlişkin Bulgular

Çağdaş liderlik yaklaşım türleri ile ilgili en çok yayın yapan ülkelere ve atıf sayılarına ait bulgular Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2

Makalelerin Ülkelere Göre Dağılımı

Şekil 2’de çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili en çok yayın yapan ilk 10 ülke gösterilmektedir. Dağılımda makalelerde yer alan yazarların bulundukları ülkeler temel alınmıştır. Buna göre Şekil 2 incelendiğinde 348 yayın ile en çok yayın yapan ülkenin ABD olduğu görülmektedir. ABD’nin alan ile ilgili en fazla yayına sahip olması; ülkedeki gelişmiş akademik araştırma altyapısı, yüksek araştırma fonları ve küresel düzeyde etki meydana getiren eğitim politikalarıyla ilişkilendirilebilir. Türkiye 62 yayın ile ABD’nin ardından ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye’nin bu alanda ikinci sırada yer alması, alana olan akademik ilginin arttığını göstermektedir. Türkiye’den sonra en çok yayın yapan ülkelerin sırasıyla; Avustralya (55 yayın), İngiltere (54 yayın), Kanada (51 yayın), Çin Halk Cumhuriyeti (43 yayın), Güney Afrika (40 yayın), İsrail (37 yayın), Malezya (35 yayın) ve Hollanda (32 yayın) olduğu görülmektedir. Atıf sayılarında ise ABD’nin 4659 atıf ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durum, ABD’de yayımlanan makalelerin daha fazla atıf aldığını ve uluslararası akademik çevrelerde daha fazla etki oluşturduğunu göstermektedir. ABD’yi sırasıyla: Hollanda’nın (1184 atıf), İngiltere’nin (990 atıf), Kanada’nın (926 atıf), Avustralya’nın (791 atıf), İsrail’in (680 atıf), Türkiye’nin (593 atıf), Çin Halk Cumhuriyeti’nin (420 atıf), Malezya’nın (357 atıf) ve Güney Afrika’nın (163 atıf) takip ettiği

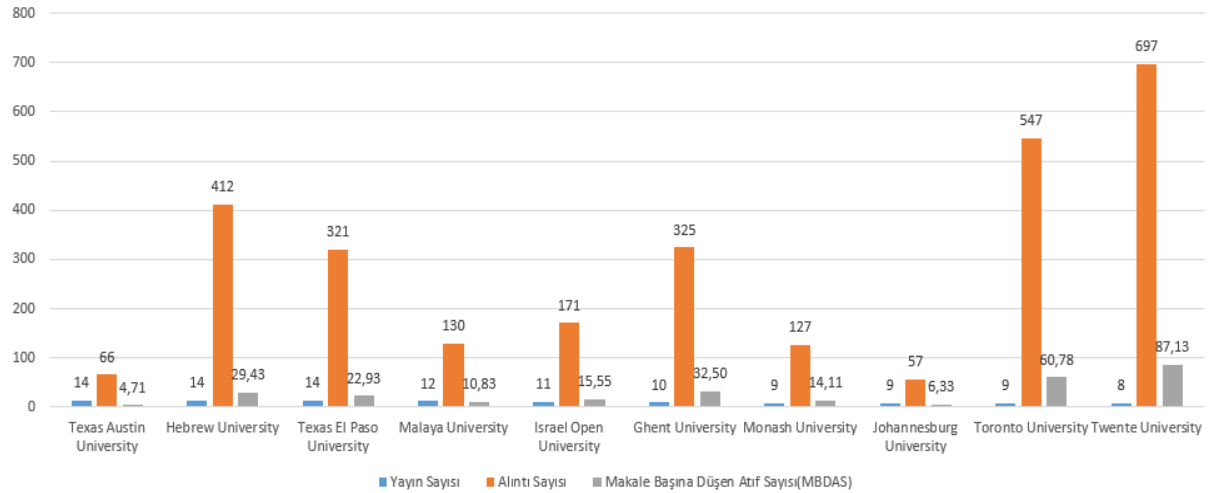
görülmektedir. Türkiye'nin 593 atıf ile sıralamada yer alması, yayınların belirli bir düzeyde etki oluşturduğunu göstermektedir. Makale başına düşen atıf sayısında ise ilk sırada Hollanda'nın (37 MBDAS) yer aldığı görülmektedir. Bu durum, Hollanda'daki akademisyenlerin yüksek kaliteli dergilerde yayın yapması ve uluslararası araştırma iş birliklerini güçlü bir şekilde devam ettirmeleri ile açıklanabilir. Hollanda'yı sırasıyla İsrail'in (18.38 MBDAS), İngiltere'nin (18.33 MBDAS), Kanada'nın (18.16 MBDAS), Avustralya'nın (14.28 MBDAS), ABD'nin (13.39 MBDAS), Malezya'nın (10.20 MBDAS), Çin Halk Cumhuriyeti'nin (9.77 MBDAS), Türkiye'nin (9.56 MBDAS) ve Güney Afrika'nın (4.08 MBDAS) takip ettiği görülmektedir. Bu bağlamda çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili makalelerde en üretken ülkenin Hollanda olduğu söylenebilir. Türkiye'nin makale başına düşen atıf sayısının düşük olmasının nedenleri arasında çalışmaların genellikle ulusal dergilerde yayımlanması, büyük kısmının Türkçe yayımlanması, uluslararası iş birliğinin güçlü bir şekilde kurulamaması sayılabilir.

Makalelerin Yayımlandığı Üniversitelere İlişkin Bulgular

Çağdaş liderlik yaklaşım türleri ile ilgili en çok yayın yapan üniversitelere ve atıf sayılarına ait bulgular Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3

Makalelerin Üniversitelere Göre Dağılımı

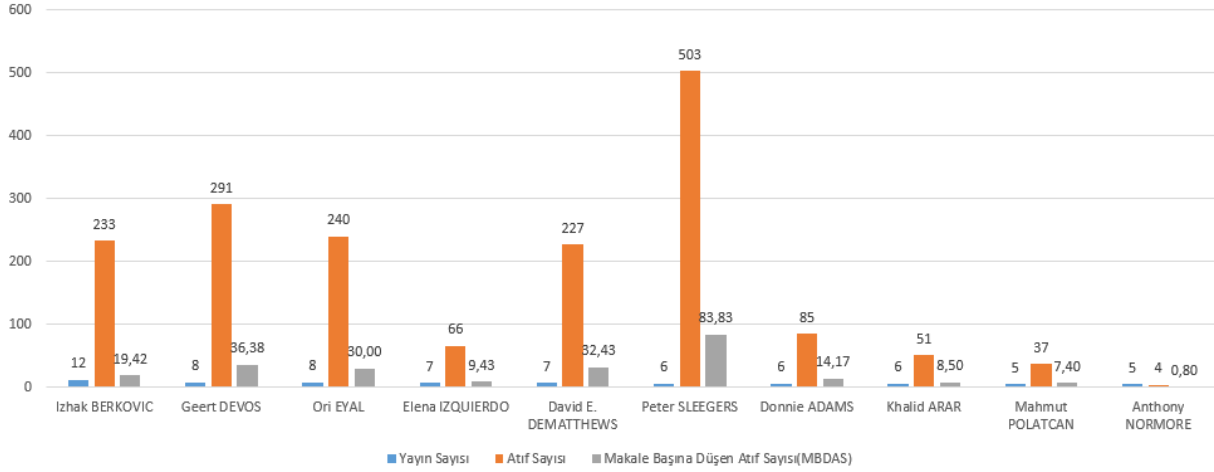

Şekil 3'te çağdaş liderlik yaklaşım ile ilgili en çok yayın yapan ilk 10 üniversite gösterilmektedir. Dağılımda makalelerde yer alan yazarların görev aldıkları üniversiteler ele alınmıştır. Buna göre Şekil 3 incelendiğinde 14 yayın ile en çok yayın yapan üniversitelerin Texas Austin University (ABD), Hebrew University (İsrail) ve Texas El Paso University (ABD) olduğu görülmektedir. Bu üniversitelerin alanla ilgili en çok yayına sahip olmaları alanla ilgili araştırmalara daha çok odaklanmaları ve geniş akademik kadrolara sahip olmalarıyla açıklanabilir. Bu

üniversitelerden sonra en çok yayın yapan üniversitelerin sırasıyla: Malaya Üniversitesi (Malezya, 12 yayın), Israel Open University (İsrail, 11 yayın), Ghent University (Belçika, 10 yayın), Monash University (Avustralya, 9 yayın), Johannesburg University (Güney Afrika, 9 yayın), Toronto University (Kanada, 9 yayın), ve Twente University (Hollanda, 8 yayın) olduğu görülmektedir. Atıf sayılarında ise Twente University'in (697 atıf) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Twente University'nin en fazla atıf alan üniversite olması, üniversitedeki araştırmaların akademik dünyada yüksek düzeyde kabul gördüğünü ve alanla ilgili çalışmaların literatürde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Twente University'i sırasıyla Toronto University'nin (547 atıf), Hebrew University'nin (412 atıf), Ghent University'nin (325 atıf), Texas El Paso University'nin (321 atıf), Israel Open University'nin (171 atıf), Malaya University'nin (130 atıf), Monash University'nin (127 atıf), Texas Austin University'nin (66 atıf) ve Johannesburg University'nin (57 atıf) ile takip ettiği görülmektedir. Makale başına düşen atıf sayısında ise ilk sırada Twente University'nin (87.13 MBDAS) yer aldığı görülmektedir. Twente University'nin makale başına düşen atıf sayısında ilk sırada yer alması, üniversitenin alanla ilgili yüksek etki oluşturan araştırmalara odaklandığını ve çalışmalarının akademik dünyada geniş çapta referans aldığını göstermektedir. Twente University'i sırasıyla Toronto University'nin (60.78 MBDAS), Ghent University'nin (32.50 MBDAS), Hebrew University'nin (29.43 MBDAS), Texas El Paso University'nin (22.93 MBDAS), Israel Open University'nin (15.55 MBDAS), Monash University'nin (14.11 MBDAS), Malaya University'nin (10.83 MBDAS), Johannesburg University'nin (6.33 MBDAS) ve Texas Austin University'nin (4.71 MBDAS) takip ettiği görülmektedir. Bu bağlamda çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili makalelerde en üretken üniversitenin Twente University olduğu söylenebilir. Türkiye'deki üniversitelerin bu listede yer almamasının temel nedenleri arasında, uluslararası akademik iş birliklerinin dar kapsamlı olması, yüksek etki meydana getirecek dergilerde yeterince yayın yapılmaması ve İngilizce yayın üretme oranının düşük olması sayılabilir.

Makaleleri Yayımlayan Yazarlara İlişkin Bulgular

Çağdaş liderlik yaklaşım türleri ile ilgili en çok yayın yapan yazarlara ve atıf sayılarına ait bulgular Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4*Makalelerin Yazarlara Göre Dağılımı*

Şekil 4'te çağdaş liderlik yaklaşım ile ilgili en çok yayın yapan ilk 10 yazar gösterilmektedir. Dağılımda makalelerde yer alan yazarların yayın sayıları verilmiştir. Buna göre Şekil 4 incelendiğinde en çok yayın yapan yazarın 12 yayın ile Izhak Berkovic (Israel Open University) olduğu görülmektedir. Izhak Berkovic'in bu alanda en fazla yayına sahip olması, alanla ilgili yaptığı yoğun akademik çalışmalar ile açıklanabilir. Izhak Berkovic'i sırasıyla Geert Devos'un (Ghent University, 8 yayın), Ori Eyal'in (Hebrew University, 8 yayın), Elena Izquierdo'nun (Texas El Paso University, 7 yayın), David E. Dematthews'ın (Texas Austin University, 7 yayın), Peter Slegers'in (BMC University- Hollanda, 6 yayın), Donnie Adams'ın (Melbourne University- Avustralya, 6 yayın), Khalid Arar'ın (Texas State University- ABD, 6 yayın), Mahmut Polatcan'ın (Karabük Üniversitesi- Türkiye, 5 yayın) ve Anthony Normore'nin (California State University-ABD, 5 yayın) takip ettiği görülmektedir. Atıf sayılarında ise Peter Slegers'in (503 atıf) ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Peter Slegers'in en fazla atıf alan yazar olması, alanla ilgili çalışmalarının akademik dünyada geniş bir yankı uyandırdığını ve literatürde sıkça referans gösterildiğini ortaya koymaktadır. Peter Slegers'i sırasıyla Geert Devos'un (291 atıf), Ori Eyal'in (240 atıf), Izhak Berkovic'in (233 atıf), David E. Dematthews'ın (217 atıf), Donnie Adams'ın (85 atıf), Elena Izquierdo'nun (66 atıf), Khalid Arar'ın (51 atıf), Mahmut Polatcan'ın (37 atıf) ve Anthony Normore'nin (4 atıf) takip ettiği görülmektedir. Makale başına düşen atıf sayısında ise Peter Slegers'in (83.83 MBDAS) ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Makale başına düşen atıf sayısında Peter Slegers'in ilk sırada olması, yaptığı çalışmaların akademik etkisinin geniş bir alana yayıldığını göstermektedir. Peter SLEEGERS'i sırasıyla Geert DEVOS'un (36.38 MBDAS), David E. DEMATTHEWS'ın (32.43 MBDAS), Ori EYAL'in (30.00 MBDAS), Izhak BERKOVIC'in (19.42 MBDAS), Donnie ADAMS'ın (14.17 MBDAS), Elena IZQUIERDO'nun (9.43 MBDAS), Khalid

ARAR'ın (8.50 MBDAS), Mahmut POLATCAN'ın (7.40 MBDAS) ve Anthony NORMORE'nin (0.80 MBDAS) takip ettiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili makalelerde en üretken yazarın Peter SLEEGERS olduğu söylenebilir. Türkiye'den Mahmut Polatcan'ın listeye girmesi, Türkiye'de alana yönelik akademik ilgiyi ortaya koysa da, yayınlarının aldığı atıf sayısının düşük olması, uluslararası akademik etkileşimlerin ve iş birliklerinin sınırlı olduğunu göstermektedir.

Değerlendirici Bibliyometri Sonuçlarına İlişkin Bulgular

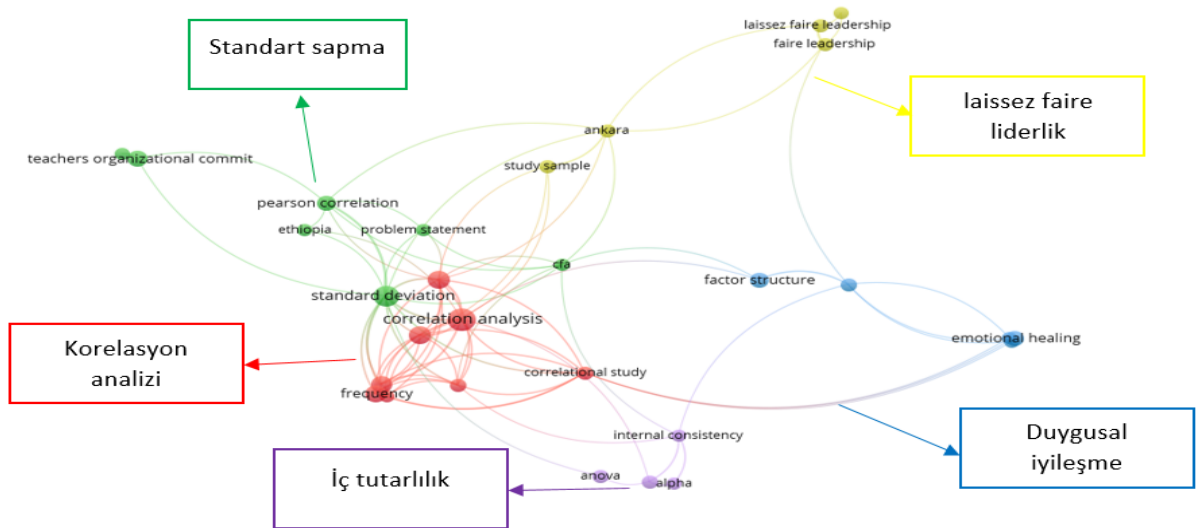
Bu bölümde; metin verisine dayalı haritalama analizi, anahtar kelime analizi, yazarlar arası iş birliği analizi ve üniversiteler arası iş birliği analizine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Metin Verisine Dayalı Haritalama Analizine İlişkin Bulgular

Çağdaş liderlik yaklaşımları ile alakalı yapılan çalışmalarda en çok kullanılan kelimeleri ve bu kelimeler arasındaki bağlantıları saptamak amacıyla metin verisine dayalı haritalama analizi yapılmıştır. Bu kapsamda eşik değer dört olarak belirlenmiş konu başlığı ile %60 alakalı kelimeler seçilmiş 1622 kelimedenden 50 tanesi ele alınmış ve sonuçlar Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5

Metin Verisine Dayalı Haritalama

Şekil 5 incelendiğinde çağdaş liderlik yaklaşımları çalışmalarında geçen kelimelerin beş farklı kümede toplandığı görülmektedir. Sarı kümede en çok kullanılan kelimenin laissez faire olduğu ve adil liderlik, faktör yapısı kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. “Laissez faire” kavramının “adil liderlik” ve “faktör yapısı” ile güçlü bağlantılar göstermesi, akademik çalışmalarda diğer liderlik türleriyle karşılaştırmalı olarak ele alındığını düşündürmektedir. Mavi kümede en çok kullanılan kelimenin duygusal iyileşme olduğu ve ilişkisel çalışma kelimesi ile daha fazla ilişkisel bağa

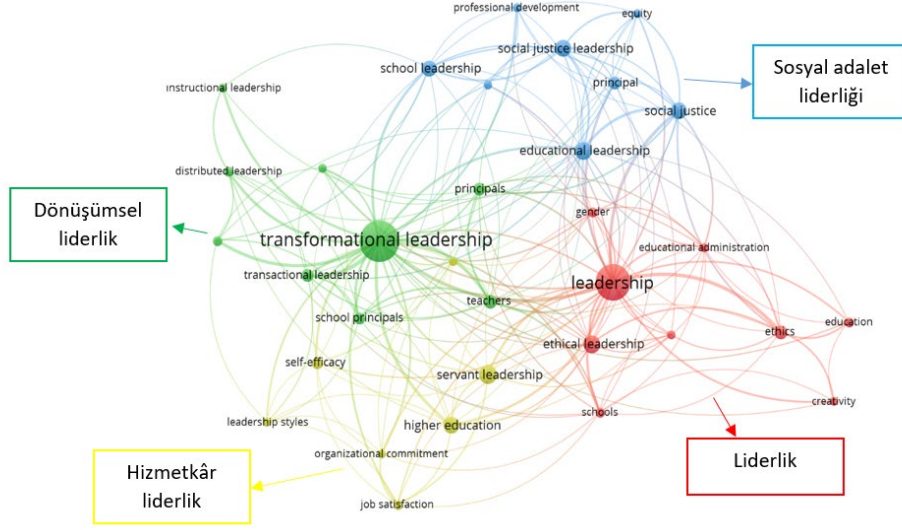
sahip olduğu görülmektedir. “Duygusal iyileşme” kavramının "ilişkisel çalışma" ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olması, liderlik süreçlerinde duygusal iyileşmenin ekip üyeleri arasındaki ilişkiye olan etkisini göstermektedir. Mor kümede en çok kullanılan kelimenin iç tutarlık olduğu ve cronbach alpha ve cfa (Doğrulamalı Faktör Analizi) kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. Özellikle “iç tutarlık” kavramının çağdaş liderlik modellerinin güvenilirliğini ölçmek için "cronbach alpha" ve "cfa" ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Kırmızı kümede en çok kullanılan kelimenin korelasyon analizi olduğu ve korelasyon çalışması, frekans, standart sapma, cfa kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. “Korelasyon analizi” kavramının "Korelasyon çalışması", "frekans", "standart sapma" ve "CFA" gibi kavramlarla ilişkili olması, çağdaş liderlik yaklaşımları araştırmalarında istatistiksel yöntemlerin önemine vurgu yapıldığı şeklinde değerlendirilebilir Yeşil kümede en çok kullanılan kelimenin standart sapma olduğu ve problem durumu, pearson korelasyon, cfa, öğretmenlerin örgütsel bağlılığı kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. “Standart sapma” kavramının "problem durumu", "Pearson korelasyon", "CFA" ve "öğretmenlerin örgütsel bağlılığı" gibi kavramlarla bağlantılı olması, verilerin anlamlandırılması açısından önem arz etmektedir. Genel olarak, çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yapıldığı ve istatistiksel yöntemlere dayandırıldığı şeklinde değerlendirme yapılabilir.

En Çok Kullanılan Anahtar Kelimelere İlişkin Bulgular

Çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili çalışmalarda yazarların kullandığı anahtar kelimelerin tespiti yapılmıştır. Analizde yazarların kullandığı 10 ortak anahtar kelime belirlenmiştir. 2064 anahtar kelimedenden 33’ünün analizine ilişkin bulgular Şekil 6’da gösterilmiştir.

Şekil 6.

Anahtar Kelime Analizi

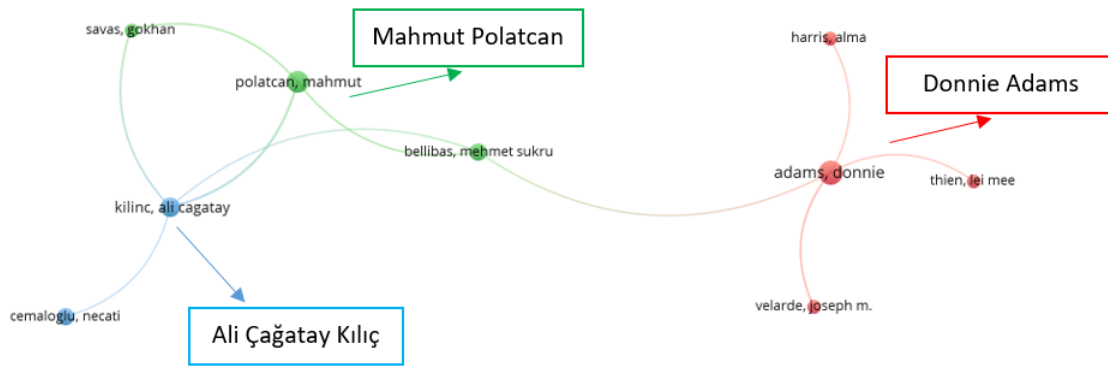
Şekil 6 incelendiğinde çağdaş liderlik yaklaşımları çalışmalarında geçen anahtar kelimelerin dört farklı kümede toplandığı görülmektedir. Mavi kümede en çok kullanılan anahtar kelimenin sosyal adalet liderliği olduğu ve bu anahtar kelimenin sosyal adalet, okul liderliği, mesleki gelişim, eşitlik, müdür, etik, eğitim, liderlik, dönüşümcü liderlik anahtar kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, eğitimde fırsat eşitliği ve kapsayıcı liderlik modellerinin alanla ilgili akademik çalışmalarda önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Kırmızı kümede en çok kullanılan anahtar kelimenin liderlik olduğu ve bu anahtar kelimenin etik liderlik, etik, eğitim, yaratıcılık, öz yeterlilik, hizmetkâr liderlik, öğretmenler anahtar kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. Bu, liderliğin sadece tek bir alanda veya tek bir bakış açısıyla ele alınamayacağını, disiplinlerarası iş birliği ve farklı bakış açıları ile daha geniş ve derinlemesine bir anlayış geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Sarı kümede en çok kullanılan anahtar kelimenin hizmetkâr liderlik olduğu ve bu anahtar kelimenin yükseköğretim, örgütsel bağlılık, iş tatmini, liderlik türleri, liderlik, dönüşümcü liderlik anahtar kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. Bu, hizmetkâr liderliğin alanla ilgili akademik çalışmalarda çalışan memnuniyeti ve örgütsel bağlılık gibi konularla ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Yeşil kümede ise en çok kullanılan anahtar kelimenin dönüşümsel liderlik olduğu ve bu anahtar kelimenin işlemsel liderlik, öğretmenler, okul müdürleri, dağıtımcı liderlik, öğretimsel liderlik, eğitimsel liderlik, liderlik anahtar kelimeleri ile daha fazla ilişkisel bağa sahip olduğu görülmektedir. Bu, çalışmalarda liderlerin örgütleri geliştirme ve çalışanların gelişimini teşvik etme kapasitelerini incelendiğini göstermektedir. Genel olarak, çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak dönüşümcü liderlik, liderlik ve dönüşümsel liderlik ekseninde yapıldığı şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca yapılan çalışmaların okul yöneticileri ve öğretmenler üzerinde yoğunlaştığı şeklinde değerlendirme yapılabilir.

Yazarlar Arası İş Birliği Analizine İlişkin Bulgular

Yazar iş birliği analizi, yazarların beraber yayın yapma durumunu ve beraber yayın yapma sıklığını belirleyen bir analiz türüdür (Kaya ve Küçükçekmece, 2023). Analiz esnasında minimum doküman “2” ve minimum alıntı sayısı “1” olarak belirlenmiştir. En çok iş birliği içerisinde bulunan yazarlar analizine ilişkin bulgular Şekil 7’de gösterilmiştir.

Şekil 7.

Yazarlar Arası İş Birliği Analizi

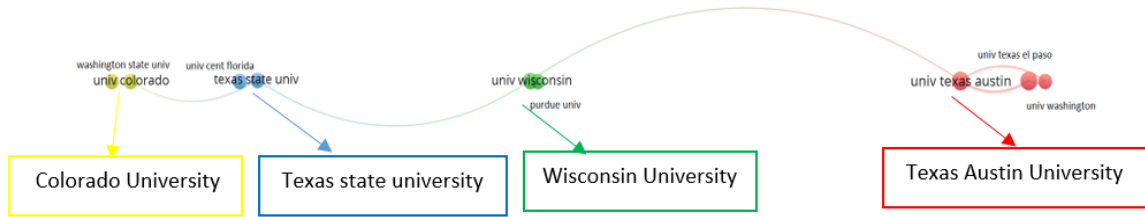
Şekil 7 incelendiğinde çağdaş liderlik yaklaşımları çalışmalarında iş birliği içerisinde olan yazarların üç farklı kümede toplandığı görülmektedir. Kırmızı kümede en çok iş birliği içerisinde bulunan yazarın Donnie Adams’ın (4 iş birliği) olduğu görülmektedir. Bu yazarı, Joseph Velarde (1 iş birliği), Lei Mee Thien (1 iş birliği) ve Alma Harris (1 iş birliği) adlı yazarlar takip etmektedir. Mavi kümede en çok iş birliği içerisinde bulunan yazarın Ali Çağatay Kılıç (5 iş birliği) olduğu görülmektedir. Bu yazarı, Necati Cemaloğlu (1 iş birliği) adlı yazar takip etmektedir. Yeşil kümede en çok iş birliği içerisinde bulunan yazarların Mahmut Polatcan (3 iş birliği) ve Mehmet Şükrü Bellibaş (3 iş birliği) olduğu görülmektedir. Bu yazarları, Gökhan Savaş (2 iş birliği) adlı yazar takip etmektedir. Ayrıca Mahmut Polatcan’ın ülke sınırları dışındaki bir üniversitede çalışan bir yazarla (Donnie Adams) iş birliği içerisinde olduğu da görülmektedir. İncelenen iş birliği haritasında, Donnie Adams’ın birden fazla akademisyenle iş birliği yaptığı ve uluslararası bir akademik ağa sahip olduğu dikkat çekmektedir. Buna karşılık, Türk yazarların uluslararası araştırmalara dâhil olma potansiyelini gösterse de genellikle ulusal akademik çevrelerinde iş birliği yaptıklarını ancak uluslararası düzeyde daha sınırlı iş birliği geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, Türk akademisyenlerin uluslararası akademik iş birliğinden yeterince faydalanmadığını göstermektedir.

Üniversiteler Arası İş Birliği Analizine İlişkin Bulgular

Üniversiteler arası iş birliği analizi, üniversitelerin birlikte yayın yapma durumunu ve sıklığını belirleyen bir analiz türüdür (Kaya ve Küçükçekmece, 2023). Analiz esnasında daha üretken üniversitelerin belirlenmesi ve aralarındaki ilişki tespitinin yapılabilmesi için minimum doküman “5” ve minimum alıntı sayısı “0” olarak belirlenmiştir. En çok iş birliği içerisinde bulunan üniversiteler analizine ilişkin bulgular Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8

Üniversiteler Arası İş Birliği Analizi

Şekil 8 incelendiğinde çağdaş liderlik yaklaşımları çalışmalarında iş birliği içerisinde olan üniversitelerin dört farklı kümede toplandığı görülmektedir. Sarı kümede en çok iş birliği içerisinde bulunan üniversitenin ABD’deki Colorado University (2 iş birliği) olduğu görülmektedir. Bu üniversiteyi ABD’deki Washington State University (1 iş birliği) takip etmektedir. Mavi kümede en çok iş birliği içerisinde bulunan üniversitenin ABD’deki Texas State University (3 iş birliği) olduğu görülmektedir. Bu üniversiteyi ABD’deki Central Florida University (1 iş birliği) takip etmektedir. Yeşil kümede en çok iş birliği içerisinde bulunan üniversitenin ABD’deki Wisconsin University (3 iş birliği) olduğu görülmektedir. Bu üniversiteyi ABD’deki Purdue University (1 iş birliği) takip etmektedir. Kırmızı kümede en çok iş birliği içerisinde bulunan üniversitenin ABD’deki Texas Austin University (3 iş birliği) olduğu görülmektedir. Bu üniversiteyi yine ABD’deki Texas El Paso University (2 iş birliği) ve Washington University (1 iş birliği) takip etmektedir. Bu durum, ABD’deki üniversitelerin çağdaş liderlik yaklaşımları alanında güçlü akademik iş birlikleri içinde olduğunu ve ortak çalışmalar yürüttüğünü ortaya koymaktadır. Yoğun iş birliği ağı, bu üniversitelerin alanla ilgili çalışmalarda daha etkili ve geniş çapta atıf gösterilen çalışmalar ortaya koymasını sağlamaktadır. Türkiye’de ise hem ulusal hem de uluslararası üniversitelerle iş birliğinin oldukça zayıf olduğu söylenebilir. Bu eksiklik, akademik üretkenliğin ve çalışmaların uluslararası etki gücünün sınırlı olmasına sebep olabilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada, 2003-2023 yılları arasında eğitimde çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili olarak Web of Science veri tabanında yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bu kapsamda

betimsel bibliyometri analizi(makalelerin; yıllara, ülkelere, üniversitelere, yazarlara göre dağılımları) ve değerlendirici bibliyometri analizi(metin verisine dayalı haritalama, anahtar kelime analizi, yazarlar arası iş birliği, üniversiteler arası iş birliği ve ortak atıf analizi) sonuçlarından elde edilen bulgular incelenmiştir. Makalelerin yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular incelendiğinde, çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili çalışmaların 2003'ten 2023'e doğru artan bir eğilim gösterdiği saptanmıştır. Bu durum, eğitim alanında çağdaş liderlik yaklaşımlarının öneminin arttığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu ilginin artmasındaki en önemli etkenlerden biri, günümüz eğitim sisteminin değişen ve gelişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek liderlere ihtiyaç duyulması şeklinde değerlendirilebilir. Çağdaş liderlik yaklaşımlarının, bu ihtiyaçları karşılayabilecek liderlerin yetiştirilmesine katkı sağlayabilecek bir potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir. Nitekim Erel ve Demirel'in (2018) yaptıkları çalışmada günümüzdeki liderlerin insana değer veren, esnek, vizon sahibi, motive edici, empati yeteneklerinin olması ve sürekli değişimi biçimlendirmeleri gerektiği sonuçlarına ulaşmaları da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Makalelerin ülkelere göre dağılımına ilişkin bulgular incelendiğinde, ABD'nin bu alanda en çok yayın yapan ülke olduğu görülmektedir. Atıf sayısı ve makale başına düşen atıf sayısında Hollanda'nın önde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, akademik araştırma alt yapısının güçlü olduğu ülkelerin çağdaş liderlik yaklaşımları konusunda etkili çalışmalar ürettiği sonucunu doğrurabilir. Türkiye'nin uluslararası iş birliklerini artırması için uluslararası akademik değişim ve iş birliği programlarına daha fazla katılım sağlaması, ortak projelere dâhil olması ve dünya çapında etki meydana getiren dergilerde yayın yapma kapasitesini artırması gerekmektedir. Bunun için özellikle TÜBİTAK ve Avrupa Birliği (AB) destekli projelerin teşvik edilmesi kiritik rol oynayabilir. Ayrıca, Türkiye'de çağdaş liderlik yaklaşımlarına yönelik uluslararası ortak çalışma gruplarının oluşturulması ve bilimsel etkinliklere katılımın teşvik edilmesi önerilmektedir. Makalelerin üniversitelere göre dağılımına ilişkin bulgular incelendiğinde, en çok yayın yapan üniversitenin Texas Austin University (ABD) olduğu, atıf sayısında ve makale başına düşen atıf sayısında Twente University'nin(Hollanda) önde olduğu ve Texas Austin University'nin daha çok yayın çıkarmasına rağmen kalite anlamında Twente University'nin önde olduğu tespit edilmiştir. ABD'nin liderlik çalışmalarına verdiği önem uluslararası alandaki etkisi, küresel liderlik rolü ve eğitim programları ile ilişkilidir (Gümüş vd., 2014). Bu durum, Türkiye'deki üniversitelerin sadece yayın sayısını artırmaya değil, aynı zamanda nitelikli ve etki gücü yüksek akademik çalışmalara yoğunlaşması gerektiğine işaret etmektedir. Üniversiteler arası iş birliklerinin artırılması için uluslararası ortak araştırma merkezleri kurulması, araştırma odaklı fon mekanizmalarının genişletilmesi önerilmektedir. Ayrıca yüksek etki faktörlü dergilerde yayın yapabilmek için akademisyenlerin uluslararası hakemli dergilerde editörlük veya hakemlik yapma teşviklerinin artırılması gerekmektedir.

Makalelerin yazarlara göre dağılımına ilişkin bulgular incelendiğinde, Izhak Berkovic'in en çok yayın çıkaran yazar olduğu ancak atıf sayılarında ve makale başına düşen atıf sayılarında ise Peter Sleegers'in önde olduğu görülmüştür. Berkovic'in yayın sayısının çok olmasına rağmen atıf sayısı ve makale başına düşen atıf sayısında Sleegers'in gerisinde kalması, Sleegers'in çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili yayınlarının bilim dünyasında daha önemli etki bıraktığı şeklinde değerlendirilebilir. Bu durum, yazarların sadece yayın sayısına değil aynı zamanda etki faktörü yüksek yayınlar üretmeye yoğunlaşmaya gerektiğini ortaya koymaktadır. Türk yazarların uluslararası düzeyde daha fazla ön plana çıkabilmesi için prestijli uluslararası akademik ağlara katılması, yüksek etki faktörlü dergilerde yayın yapması ve disiplinler arası projelerde yer alması önerilmektedir. Bunun yanı sıra, genç akademisyenlerin uluslararası mentor destek programlarına katılmalarını teşvik edecek sisteminin oluşturulması önerilmektedir.

Metin verisine dayalı haritalama analiz sonuçları incelendiğinde, çağdaş liderlik yaklaşımları ile alakalı çalışmaların daha çok nicel çalışma yöntemleri kullanılarak yapıldığı görülmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda insana ve topluma dair yaşanan değişimlerin araştırılması ve bu değişimlerin sayısal veriler üzerinden ölçülünerek tartışılmasının ihtiyaç haline gelmesi yazarları nicel araştırmalara yöneltmektedir (Garip, 2023). Bu bağlamda, alanla ilgili yapılacak sonraki araştırmaların nitel yöntemlerle desteklenmesi ve çağdaş liderlik yaklaşımlarının daha derinlemesine analiz edilmesi gerekmektedir. Özellikle vaka çalışmaları ve mülakat yöntemlerinin kullanılması alana dair daha kapsamlı bilgiler sunabilir.

Anahtar kelime analizi sonuçları incelendiğinde çalışmaların, dönüşümcü liderlik, hizmetkâr liderlik, sosyal adalet liderliği ekseninde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Yazarların popüler konularla çalışma isteğinin bu duruma sebep olduğu söylenebilir. Dönüşümcü liderlik örgütte birden ve etkili değişimi gerçekleştirmeye yönelik bir liderlik biçimidir (Çelik, 1998). Bu yaklaşımın, günümüz eğitim sisteminin değişen ve gelişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek liderlerin yetiştirilmesinde önemli bir rol oynayabileceği söylenebilir. Bununla birlikte, sonraki çalışmalarda daha az çalışılmış çağdaş liderlik yaklaşımlarına yönelilmesi, alandaki yenilikçi bakış açısının ortaya çıkmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca çağdaş liderlik yaklaşımlarının eğitim alanındaki uygulamalarına yönelik deneysel çalışmaların artırılması önerilmektedir.

Yazarlar arası iş birliği analiz sonuçları incelendiğinde yabancı yazar olarak Donnie Adams'ın en çok iş birliği içerisinde olan yazar olduğu görülmüşken Türkiye'den ise Ali Çağatay Kılıç'ın en çok iş birliği içerisinde olduğu görülmüştür. Ayrıca Türkiye'deki yazarların yurtdışındaki yazarlarla çok az iş birliği içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun nedenleri arasında; dil engelleri, uluslararası proje fonlarına erişim zorlukları, akademik ağ yetersizliği ve yerel odaklı araştırma eğilimleri sayılabilir. Bu eksikliklerin giderilmesi için akademisyenlerin uluslararası akademik ağlara daha aktif katılım

sağlaması, akademik dil yeterliliklerinin geliştirilmesi ve yurtdışı araştırma fonlarına erişimi kolaylaştıracak sistemin geliştirilmesi önerilmektedir. Üniversiteler arası iş birliği analiz sonuçları incelendiğinde ilişki içerisinde olan üniversitelerin tamamının ABD'den olduğu görülmektedir. Türkiye'deki üniversiteler arasındaki iş birliğine dair herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Bu durumun nedenleri arasında; finansman eksikliği, akademik hareketlilik sınırlamaları, yurt dışındaki üniversitelerle resmi ortaklık eksiklikleri ve yabancı dilde yayın yapma oranının düşük olması gibi faktörler sıralanabilir. Türk akademisyenlerin uluslararası çalışmalara daha fazla katılım sağlamaları ve yabancı üniversitelerle ortak araştırma fonlarına erişim olanaklarına sahip olmaları gerekmektedir.

Bu çalışmanın, eğitimde çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili olarak yapılan çalışmaların eğilimini ortaya koyması bakımından önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın bulguları, çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili çalışmaların giderek arttığını ve bu alanda Türkiye'nin de önemli bir rol oynamaya başladığını göstermektedir. Ancak üretkenlik ve bilim dünyasında ses getiren yayınlar konusunda üniversitelerin ve yazarların daha çok çaba sarf etmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye'deki üniversitelerin ve yazarların gerek kendi aralarında gerekse yurtdışındaki üniversiteler ve yazarlarla iş birliği içerisinde olmaları gerekmektedir. Çalışmanın bulguları ayrıca, dönüşümcü liderliğin bu alanda en popüler yaklaşımlardan biri olduğunu ve bu yaklaşımın günümüz eğitim sisteminin değişen ve gelişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek liderlerin yetiştirilmesinde önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, bu çalışma çağdaş liderlik yaklaşımları alanında çalışanlara farklı ve özgün bir bakış açısı kazandıracak ve konuyu ele alma olanağı sağlayacaktır. Ayrıca araştırmacılara, çağdaş liderlik yaklaşımları alanına katkısı olan ülkeleri, üniversiteleri ve yazarları tanıması ve bunların yaptıkları çalışmaları detaylı bir şekilde inceleme olanağı da sunacaktır. Araştırma, WoS veri tabanında yer alan 2013 - 2023 yılları arasındaki makaleler ile sınırlı tutulmuştur. Bu bağlamda, sonraki yıllardaki araştırmalar da WoS veri tabanına eklenecek yeni çalışmalar ile farklı veri tabanlarının incelenmesi sağlanacak ve ortaya çıkartılacak çağdaş liderlik yaklaşımları ile ilgili çalışmalar, bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirilebilecektir. Araştırmacılar ayrıca diğer çağdaş liderlik yaklaşımlarını da araştırmalarına dâhil edip benzer çalışmalar yürütebilir. Türkiye'de son yıllarda çağdaş liderlik yaklaşımlarıyla ilgili yapılan yayınların sayılarına bakıldığında, sayılarda hızlı bir yükselişin olduğu görülmektedir. Hatta bu sayıların diğer ülkeler ile yarışabilecek durumda olduğu söylenebilir ancak sonraki çalışmaların daha çok atıf alması için makalelerin bilim dünyasında yankı uyandıracak bir niteliğe kavuşturulması gerekliliği önem arz etmektedir. Ayrıca çalışmaların pratikte kazanımlara dönüşmesi için ise eğitim sistemine entegre edilmesi de önerilmektedir.

5. KAYNAKÇA

- Akfirat, S. (2017). Kimlik Liderlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerinin Üniversite Öğrenci Örnekleminde İncelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 51-69. https://www.researchgate.net/publication/318206756_Kimlik_Liderlik_Olcegi'nin_Turkce_Fo_rmunun_Psikometrik_Ozelliklerinin_Universite_Ogrenci_Ornekleminde_Incelenmesi
- AlKhudari, M. N., Almashaqbeh, S. S. S. ve Alkhaza'leh, R. M. A. (2022). The Practice of Ethical Leadership among Managers of News Websites from Journalists' Point of View. *International Journal of Education in Mathematics, Science, and Technology (IJEMST)*, 10(3), 695-709. <https://doi.org/10.46328/ijemst.2556>
- Altay Morgül, Ü. ve Oral Ataç, L. (2024). Dijital Çağda Değişime Uyum Sağlamak: Dijital Liderlik ve Yenilikçi İş Davranışı Arasındaki İlişkide Örgütsel Öğrenmenin Aracılık Rolü. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 9(sı), 51-65. <https://dergipark.org.tr/en/pub/joeep/issue/86917/1499980>
- Avolio, B. J. ve Gardner, W. L. (2005). Authentic Leadership Development: Getting to the Root of Positive Forms of Leadership. *The Leadership Quarterly*, 16(3), 315-338. <http://dx.doi.org/10.1016/j.leaqua.2005.03.001>
- Balay, R., Kaya, A. ve Geçdoğan, Y. R. (2014). Eğitim Yöneticilerinin Hizmetkâr Liderlik Yeterlikleri ile Farklılıkları Yönetme Becerileri Arasındaki İlişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 229-249. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebader/issue/44670/554824>
- Balcı, B. ve Kalfa, M. (2024). Bilgi Çağında Modern Liderlik Yaklaşımları ve Spor Yönetimi. *İğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 25-33. <https://doi.org/10.48133/igdirsd.1602235>
- Baloğlu, N. ve Karadağ, E. (2009). Ruhsal Liderlik Üzerine Teorik Bir Çözümleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 58(58), 165-190. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10339/126680>
- Bass, B. M. (1990). *Bass and Stogdill's Handbook of Leadership: Theory, Research And Managerial Applications* (3rd ed.). New York, NY: The Free Press. https://books.google.com.tr/books/about/Bass_Stogdill_s_Handbook_of_Leadership.html?id=KxLizZ3aYmUC&redir_esc=y
- Bass, B. M. ve Riggio, R. E. (2006). *Transformational Leadership* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates Publishers. <https://doi.org/10.4324/9781410617095>
- Bornmann, L. ve Mutz, R. (2015). Growth Rates of Modern Science: a Bibliometric Analysis Based on the Number of Publications and Cited References. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 66(11), 2215-2222. <https://doi.org/10.1002/asi.23329>
- Boyatzis, R., Goleman, D. ve Rhee, K. (2000). Clustering Competence in Emotional Intelligence: Insights from the Emotional Competence Inventory (ECI). In R. Bar-On & J. D. A. Parker (Eds.), *Handbook of Emotional Intelligence* (pp. 343-362). Jossey-Bass. https://www.eiconsortium.org/pdf/eci_article.pdf
- Çelik, D. D. V. (1998). Eğitimde Dönüşümcü Liderlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(16), 423-442. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10380/127018>
- Çetin, M. ve Gürkan, H. (2021). Okul yöneticilerinin kuantum liderlik davranışları ve öğretmenlerin yaratıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(44), 7693-7720. <https://doi.org/10.26466/opus.886390>

- Çimen, İ. (2016). Öğretmenlerin Ruhsal Liderliğe İlişkin Algıları ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Gösterme Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 9-19. <https://doi.org/10.14582/DUZGEF.573>
- Dereli, A. B. (2024). VOSVIEWER ile Bibliyometrik Analiz. *Communicata*, 28, 1-7. <https://doi.org/10.32952/communicata.1517725>
- Doğan, S. (2020). *Eğitim Yönetiminde Liderlik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erdem, A. (2015). Eğitim Yönetimi Etiği ve Eğitim Yönetiminde Etik Liderliğin Kritiği. *The Journal of Academic Social Science*, 2(10), 1-15. <https://doi.org/10.16992/ASOS.533>
- Erer, B. ve Demirel, E. (2018). Modern Liderlik Yaklaşımlarına Genel Bir Bakış. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 4(13), 647-656. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iksd/issue/51709/671361>
- Garip, S. (2023). Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Geleneği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *International Journal of Social Science Research*, 12(1), 1-19. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijssresearch/issue/77777/1187635>
- Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. Bantam Books. https://www.academia.edu/44384606/WORKING_WITH_EMOTIONAL_INTELLIGENCE
- Gorski, P. C. ve Pothini, S. G. (2018). *Case Studies on Diversity and Social Justice Education*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351142526>
- Greenleaf, R. K. (1977). *Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness*. New York, NY: Paulist Press. https://books.google.com.tr/books/about/Servant_Leadership.html?id=AfjUgMJIDK4C&redir_esc=y
- Güler, C. ve Keskin, İ. (2020). Türkiye’de Arşivcilik Alanındaki Araştırma Sorunları: Arşiv Dünyası Dergisinde Yayımlanan Makalelerin İçerik Analizi. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 13, 1-31. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bel/issue/55909/614544>
- Gümüş, E., Esen, M. ve Bellibaş, M. (2016). Eğitim Araştırmalarında "Lider Yetiştirme ve Liderlik Geliştirme" Çalışmaları: 1980-2014 Arası Durum Tespiti. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 491-505. <https://doi.org/10.21764/efd.00237>
- Işık, İ. Ö. ve Serinkan, C. (2020). Liderlik Yaklaşımları ve Spor Yönetiminde Liderlik. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 308-332. <https://doi.org/10.47097/piar.824025>
- İşler, F. ve Seçkin, Z. (2023). Steve Jobs ve Tim Cook'un Liderlik Yaklaşımları Üzerine Bir İnceleme. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 844-858. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ohuiibf/issue/79267/1262278>
- Karasel, N., Taçoy, F., Menteşoğulları, E., Şafakoğulları, Ş. ve Yıldız, M. (2023). Eğitim yönetiminde vizyoner liderlik yaklaşımı. *International Journal of Social Sciences (IJSS)/Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(28). https://www.sobider.net/FileUpload/ep842424/File/25.egitim_yonetiminde_vizyoner_liderlik_yaklasimi.pdf
- Kaya, A. ve Argon, T. (2020). Vizyoner Liderlik: Eğitim Örgütlerine Kavramsal Bir Bakış. *II. Uluslararası Akdeniz Bilimsel Araştırmalar Kongresi Bildiri Kitabı*, 195-214.

- Kıral, E. ve Ulutaş, M. (Ed.). (2023). *Liderlikte Mükemmellik Arayışı 2023*. Duvar Yayınları. https://www.duvar yayinlari.com/Webkontrol/IcerikYonetimi/Dosyalar/31012023liderlikte-mukemmellik-arayisi-2023_icerik_g3906_GBdvYX5q.pdf
- Kosa, G. (2020). Yöneticilerin kuantum liderlik algılarının incelenmesi üzerine nitel bir araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 916-926. <https://doi.org/10.33206/mjss.555419>
- Kuenzi, M., Mayer, D. M. ve Greenbaum, R. L. (2020). Creating an Ethical Organizational Environment: the Relationship Between Ethical Leadership, Ethical Organizational Climate, and Unethical Behavior. *Personnel Psychology*, 73, 43-71. <https://doi.org/10.1111/peps.12356>
- Liberati, A., Altman, D. G., Tetzlaff, J., Mulrow, C., Gøtzsche, P. C., Ioannidis, J. P. A. Ve Moher, D. (2009). The Prisma Statement For Reporting Systematic Reviews and Meta-Analyses of Studies that Evaluate Health Care Interventions: Explanation and Elaboration. *Journal of Clinical Epidemiology*, 62(10), 1-34. <https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2009.06.006>
- Luthans, F. ve Avolio, B. J. (2003). Authentic Leadership: a Positive Developmental Approach. In K. S. Cameron, J. E. Dutton, & R. E. Quinn (Eds.), *Positive Organizational Scholarship* (pp. 241-261). Barrett-Koehler. https://www.researchgate.net/publication/309351065_Authentic_leadership_A_positive_developmental_approach
- Northouse, P. G. (2013). *Leadership: Theory and practice* (6th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özdemir, M. (2017). Sosyal Adalet Liderliği Okula Yönelik Tutum ve Okul Bağlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 42(127), 267-281. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egtefd/issue/31871/328458>
- Pearce, C. L. ve Conger, J. A. (2003). *Shared Leadership: Reframing the Hows and whys of Leadership*. Sage. https://www.researchgate.net/publication/331703868_Shared_leadership_Reframing_the_hows_and_whys_of_leadership
- Resick, C. J., Hargis, M. B. ve Shao, P. (2013). Ethical Leadership, Moral Equity Judgments, and Discretionary Workplace Behavior. *Human Relations*, 66, 951-972. <https://doi.org/10.1177/0018726713481633>
- Sarı, N., Akkaya, A., Kaynar, F., Orçan, M. ve Kesik, M. (2024). Eğitimde Hizmetkâr Liderlik: Öğrenme Ortamlarını Güçlendiren Bir Yaklaşım. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 10(45), 62-72. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13832352>
- Spillane, J. P. (2005). Distributed Leadership. *The Educational Forum*, 69, 143-150. <https://doi.org/10.1080/00131720508984678>
- Treviño, L. K., Hartman, L. P. ve Brown, M. (2000). Moral Person and Moral Manager: How Executives Develop a Reputation for Ethical Leadership. *California Management Review*, 42(4), 128-142. <https://doi.org/10.2307/41166057>
- Özgan, H. ve Bozbayındır, L. B. A. B. F. (2013). Öğretmenlerin Ruhsal Liderlik Algıları ile Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 70-83. <https://doi.org/10.12780/UUSB199>
- Walumbwa, F. O., Avolio, B. J., Gardner, W. L., Wernsing, T. S. ve Peterson, S. J. (2008). Authentic Leadership: Development and Validation of a Theory-Based Measure. *Journal of Management*, 34, 89-126. <http://dx.doi.org/10.1177/0149206307308913>

- Yalçınkaya, M. (2002). Çağdaş Okulda Etkili Liderlik. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egedfd/issue/4923/67351>
- Yetim, A. A. (1996). Spor Yönetiminde Liderlik. *Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3), 85-94. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/289509>
- Yıldırım, A. (2010). Etik liderlik ve örgütsel adalet ilişkisi üzerine bir uygulama [Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Tez Arşivi. <https://dosya.kmu.edu.tr/sbe/userfiles/file/tezler/kamuyonetimi/aliyildirim.pdf>
- Yıldız, S. (2021). Okul müdürlerinin ruhsal liderlikleri ile okul iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12436/3499>
- Yılmaz, B. (2020). 2000-2019 Dönemi İçin Makale, Yazar ve Konu Unsurları Açısından Niceliksel Bir Değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 21(2), 403-419. <https://doi.org/10.15612/BD.2020.595>
- Yücebalkan, B. (2020). Kuantum Liderlik ile Kuantum Paradigmasının İlişkisi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(34), 1357-1366. <http://dx.doi.org/10.31576/smryj.587>
- Zaleznik, A. (1977). Managers and Leaders: Are They Different? *Harvard Business Review*, 55(3), 1-10. https://zampellagroup.com/wp-content/uploads/743_managers-leaders-different_Zaleznik.pdf

Extended Abstract

In the rapidly changing and complex world of the 21st century, contemporary leadership approaches have become critical to the success of organizations and institutions. Traditional leadership models are seen to be inadequate, especially in times of uncertainty and change. Therefore, contemporary leadership approaches have brought radical changes in the way leaders interact with their followers, motivate them and lead organizations to success. Especially in the field of education, these approaches play a critical role in helping schools and other educational institutions adapt to changing conditions, maximize the potential of students and teachers, and achieve excellence in education. In this context, a bibliometric analysis of academic studies on contemporary leadership approaches between 2003 and 2023 provides a comprehensive and valuable perspective for understanding trends, developments and research gaps in this field. This analysis was conducted through a detailed and rigorous review of 700 articles in the Web of Science database. The findings show that academic interest in contemporary leadership has increased steadily and significantly over the years. The significant and remarkable increase in the number of publications, especially after 2010, reveals that the research in this field has deepened, the importance of contemporary leadership approaches in educational administration has been increasingly recognized, and the quality of studies in this field has increased.

A country-by-country analysis shows that the United States of America (USA) is by far the leader in terms of the number of publications. The USA's leadership in this field is closely related to the importance it attaches to research infrastructure, its openness to innovations in the field of education and its rich academic tradition of leadership. However, it has been determined that the Netherlands stands out in terms of quality and impact indicators such as the number of citations and the number of citations per article. This shows that although the USA publishes more quantitatively, the Netherlands produces qualitatively more effective, innovative and internationally cited research. Although Turkey ranks second in terms of the number of publications, it ranks lower in quality and impact indicators such as the number of citations and the number of citations per article. This situation emphasizes the need to develop and increase international collaborations, and improve the quality of research in Turkey in order for it to be more internationally recognized, cited and impactful. In the university-based analysis, Texas Austin University, Hebrew University and Texas El Paso University stand out in terms of the number of publications. However, Twente University was found to be the leader in terms of the number of citations and citations per article. This finding shows that Twente University's research on contemporary leadership is more internationally recognized, cited and influential. In the author-based analysis, Izhak Berkovic was found to be the most productive and efficient author in terms of the number of publications. However, Peter Slegers stands out in terms of the number of citations and citations per article. This shows that Slegers' studies are more effective, innovative, internationally cited and influential in their field.

The keyword analysis shows that studies on contemporary leadership approaches are centered around specific themes such as transformational leadership, servant leadership and social justice leadership. These themes reflect the changing nature of leadership roles and responsibilities in education and the importance of issues such as equal opportunity, inclusion, ethical values, justice and social responsibility in education. In particular, social justice leadership emphasizes the social dimension of educational leadership roles and responsibilities by focusing on issues such as supporting disadvantaged groups in education, ensuring equality of opportunity and inclusion in

education. The analysis of collaboration between authors shows that international collaborations are limited and generally concentrated at the national level. In particular, Turkish authors were found to participate less in international collaborations. This situation reveals that Turkish researchers should be more involved in international projects and publications, increase international collaborations and participate more in international research networks. The analysis of inter-university collaboration similarly shows that international collaborations are limited and generally concentrated among universities in the US. Greater participation of Turkish universities in international collaborations will both improve the quality of their research and increase their international recognition.

In conclusion, the bibliometric analysis of studies on contemporary leadership approaches between 2003 and 2023 provides valuable and comprehensive information to understand the trends, developments and research gaps in this field. In particular, in order for Turkish research to be more internationally recognized, cited and impactful, it is necessary to increase the quality of collaboration and publication, to participate more in international research networks, and to improve the quality of research.